

Інформація
про хід виконання рішення обласної ради від 21.09.2006 № 5/5-39
«Про Програму енергозбереження Донецької області
на 2006-2010 роки»

В галузевій структурі економіки області промисловість є головним споживачем паливно-енергетичних ресурсів (рис.1).

Напрямки
використання паливно-енергетичних ресурсів
Донецької області

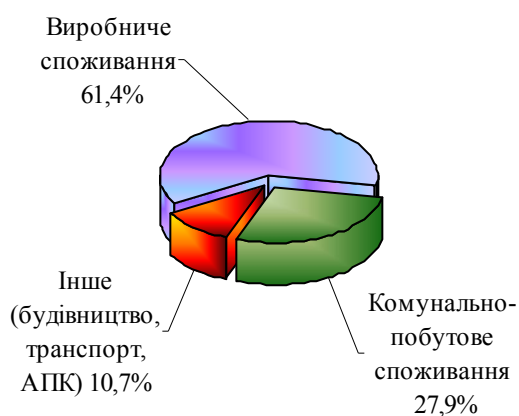

Рис.1

Частка промисловості в обсягах спожитої в регіоні електроенергії складає 64 відс., теплоенергії – близько 60 відс., котельно-пічного палива – близько 60 відс., що вказує на диспропорцію в споживанні енергоресурсів між промисловістю та соціальною сферою в економіці області.

Найбільшими споживачами енергоресурсів є підприємства металургійної, хімічної, вугільної галузі та електроенергетики.

Показник енергоємності промислового виробництва в області в 2-5 разів вищий, ніж у розвинутих країнах світу, що обумовлено наявністю промислового виробництва із значною питомою вагою застарілих енерговитратних технологій, високим рівнем фізичного та морального зносу основних виробничих фондів промислових підприємств.

Тому зниження енергоємності – це єдиний шлях підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції.

Для вирішення цієї задачі та на виконання Закону України «Про енергозбереження», Указу Президента України від 27.12.2005 № 1863/2005 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 9 грудня 2005 року «Про стан енергетичної безпеки України та основні засади державної політики у сфері її забезпечення» було розроблено та затверджено рішенням сесії Донецької обласної ради від 21.09.2006 № 5/5-39 Програму енергозбереження Донецької області на 2006 - 2010 роки (далі – Програма).

Обсяги фінансування заходів з енергозбереження передбачалися у сумі **4931,47 млн. грн.**, фактично було витрачено **5028,62 млн. грн. або 101,97 відс.** до передбачених Програмою енергозбереження коштів, у т.ч. за рахунок власних коштів підприємств – 4347,21 млн. грн. або 86,45 відс., з державного бюджету –

182,50 млн. грн. або 3,63 відс. від загального обсягу фінансування, з обласного бюджету – 59,82 млн. грн. або 1,19 відс., з місцевих бюджетів – 65,63 млн. грн. або 1,31 відс., інші – 373,46 млн. грн. або 7,42 відс. (рис.2).

**Джерела фінансування
Програми енергозбереження Донецької області
за період з 2006 - 1 півріччя 2010 року, млн. грн.**

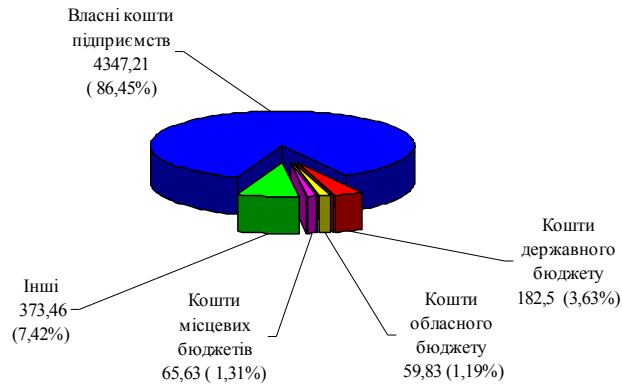

Рис.2

Основними факторами, що стримують поширення впровадження енергозберігаючих технологій та обладнання, є: недосконала система управління у сфері енергозбереження на державному рівні; обмеженість коштів як на промислових підприємствах, так і в бюджетній сфері; відсутність дієвої системи пільгового кредитування енергозберігаючих заходів, а також недосконалість правової і законодавчої бази в частині стимулювання впровадження інноваційних енергоефективних технологій.

**Динаміка енергоємності промислової продукції
у Донецькій області, кг у. п./грн.**

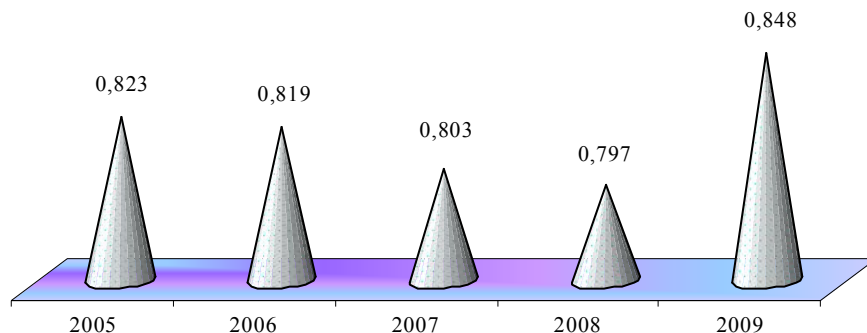

Рис.3

Завдяки виконанню енергозберігаючих заходів з 2005 по 2008 роки динаміка енергоємності промислової продукції в області мала позитивну тенденцію до зниження, однак, у 2009 році у зв'язку з кризовими явищами в економіці цей

показник значно зріс у порівнянні з попередніми роками і склав 0,848 кг у. п./грн. (рис. 3).

З початку дії Програми, станом на **01.07.2010** в області зекономлено **6,9 млн. т у. п.** паливно-енергетичних ресурсів (або у 1,9 разів більше передбачених Програмою обсягів ПЕР), у т.ч. природного газу – 5225,28 млн. куб. м, електроенергії - 1396,95 млн. кВт. год., вугілля – 350,31 тис. т, теплоенергії – 348,46 тис. Гкал. Вартість зекономлених ПЕР склала **8,3 млрд. грн.**, що у 3,2 рази більше передбаченої у Програмі.

**Економія паливно-енергетичних ресурсів
у Донецькій області, тис. т у. п.**

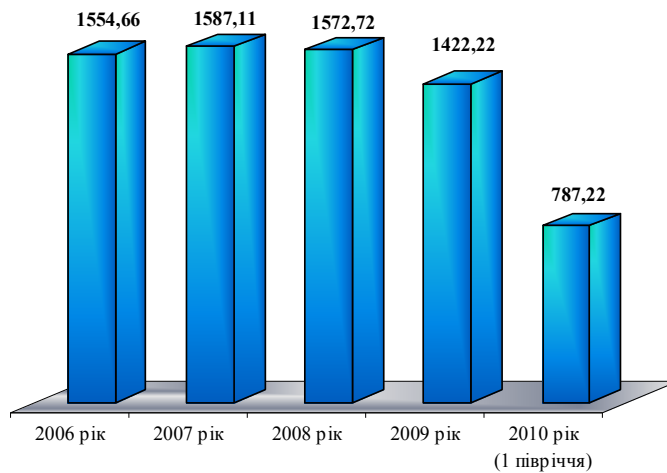

Рис .4

Значну економію ПЕР було досягнуто у вугільній галузі, на підприємствах чорної металургії і коксохімії та житлово-комунального господарства.

З початку реалізації енергозберігаючих заходів обласної Програми енергозбереження основними у **вугільній галузі** були такі, як:

- раціоналізація виконання очисних та підготовчих робіт;
- оптимізація режиму роботи технологічних установок, у т.ч. вентиляційних, водовідливних, компресорних та ін.

Виконання енергозберігаючих заходів на вуглевидобувних підприємствах ДП «Донецька вугільна енергетична компанія», ДП «ВК Краснолиманська», «Красноармійська - Західна № 1», ОП «Шахта ім. О.Ф. Засядька», ВАТ «Шахта «Комсомолец Донбасу», ДП «Артемвугілля» та ін. дозволило зекономити 282,08 тис. т у. п. ПЕР на суму 393,09 млн. грн.

Фінансування заходів у обсязі 37,61 млн. грн. здійснювалося за рахунок власних коштів підприємств – 21,01 млн. грн. та коштів державного бюджету – 16,63 млн. грн.

В електроенергетиці виконання комплексу енергозберігаючих заходів щодо оптимізації роботи обладнання, підвищення рівня використання сировини, матеріалів, реконструкції пальників на котлах, організаційно-технічних заходів на підприємствах ВАТ «ПЕМ-Енерговугілля», ТОВ «Сервіс – Інвест», Старобешівська і Слов'янська ТЕС ВАТ «Донбасенерго», ВАТ «Донецькобленерго», ТОВ «Східенерго»,

ДФ ДП «Регіональні електричні мережі» та ін. дозволило зекономити 327,14 тис. т у. п. ПЕР на суму 272,88 млн. грн.

На металургійних підприємствах області впроваджуються енергозберігаючі проекти, як у доменному, так і в сталеливарному виробництві. Здійснюється оснащення доменних печей установками вдування пиловугільного палива, модернізація виробництва шляхом заміни мартенівських печей конвертерами та електродуговими печами з одночасним впровадженням машин безперервного лиття заготовки.

Так, у ВАТ «Маріупольський металургійний комбінат ім. Ілліча» здійснюються роботи, а у ВАТ «Єнакіївський металургійний завод» та ВАТ «МК «Азовсталь» планується проведення робіт щодо оснащення доменних печей установками вдування пиловугільного палива.

Такі технології дозволяють зменшити споживання природного газу більше ніж на 40 відс., а також скоротити витрати коксу при виробництві чавуну на 20-25 відс.

Також продовжуються роботи щодо будівництва машин безперервного лиття заготовки (МБЛЗ) на ВАТ «Єнакіївський металургійний завод» і будівництво нового кисневого блоку та МБЛЗ на ЗАТ «Донецьксталь» - металургійний завод».

На впровадження енергозберігаючих заходів з початку дії Програми підприємствами галузі витрачено 3,70 млрд. грн., завдяки чому зекономлено 215,1 тис. т у. п. паливно-енергетичних ресурсів на суму 142,69 млн. грн.

На підприємствах машинобудування на виконання енергозберігаючих заходів було витрачено 87,62 млн. грн. За рахунок реалізації таких заходів, як впровадження газових інфрачервоних випромінювачів у ВАТ «Сніжнянськхіммаш», ВАТ «КЗВВ», ЗАТ «Горлівський машинобудівник»; використання енергозберігаючої волокнистої футеровки печі на ВАТ «Ясинуватський машинобудівний завод»; впровадження турбокомпресорів у ВАТ «Дружківський машинобудівний завод»; модернізація термічних печей у ЗАТ «НКМЗ» та ВАТ «ЕМСС»; впровадження в експлуатацію нагрівачів SP 200 та MT 250 для обігріву дільниць на ВАТ «ЕМСС»; заміна котлів ДКВР на вакуумні водонагрівальні котли на АТ «Норд» та ін., підприємствами галузі зекономлено 24,74 тис. т у. п. ПЕР на суму 24,97 млн. грн.

На підприємствах промисловості будівельних матеріалів було витрачено 240,75 млн. грн. на реалізацію таких заходів, як встановлення стаціонарних газоаналізаторів на обертових печах у Амвросіївській філії ВАТ «Хайдельбергцемент Україна», впровадження інтенсифікаторів помелу для підвищення продуктивності цементних млинів у філії ВАТ «Євроцемент України» - Краматорський цементний завод - Пушка», переведення на електроопалення цехів заводу на ТОВ «Краматорський шифер».

Крім того, на ВАТ «Хайдельбергцемент Україна» розпочато переведення обертових печей з природного газу на пиловугільне паливо, що дозволить зменшити на 40 відс. споживання природного газу на підприємстві.

За рахунок виконання цих та інших заходів з енергозбереження підприємствами галузі зекономлено 14,66 тис. т у.п. ПЕР на суму 13,02 млн. грн.

У житлово-комунальному господарстві акцент зроблено на підвищення ефективності роботи існуючих котелень. Це, насамперед:

- модернізація котлів та їх заміна на котли з ККД більше 90 відс.;
- впровадження технологій утилізації тепла газів, що відходять від котлоагрегатів;
- впровадження індивідуальних теплових пунктів (ІТП);
- заміна труб теплових мереж на труби з пінополіуретановим покриттям.

На фінансування заходів витрачено 379,5 млн. грн., за рахунок цього отримано економію ПЕР в обсязі 132,11 тис. т у. п. або 136,65 млн. грн.

В області встановлено близько 200 індивідуальних теплових пунктів у містах Слов'янськ, Жданівка, Краматорськ, Дзержинськ.

У 2008 році розпочато роботи в рамках пілотного проекту «Реформування системи управління житловим фондом мікрорайону «Західний» м. Артемівськ з впровадженням енерго- і ресурсозберігаючих технологій («Теплий будинок»)» вартістю 90 млн. грн. Реалізація цього проекту передбачає впровадження сучасних інноваційних технологій теплопостачання житлових будинків і поліпшення їх теплоізоляційних властивостей.

Окремим розділом Програми енергозбереження є **План заходів щодо переобладнання окремих населених пунктів Донецької області на електроопалення на період 2007-2010 років**, що розроблений на виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.09.2006 № 502-р «Про переведення населених пунктів на опалення електроенергією» та затверджений рішенням обласної ради від 21.12.2006 № 5/7-126.

Планом передбачалося переведення на електроопалення понад 44 тис. абонентів житлового фонду (опалювальна площа більше 2,0 млн. м²) в 19 населених пунктах і об'єктів соціальної сфери площею майже 0,5 млн. м².

Для відпрацювання технологічних, експлуатаційних, економічних і правових питань щодо впровадження технології теплопостачання з використанням електроенергії як енергоносія в області розроблено ряд проектів.

У 2009 році в рамках Плану завершено роботи по переведенню на електроопалення ЗОШ №24 у м. Торез, ЗОШ с. Комишувате Першотравневого району, ЗОШ №2 та центральної міської лікарні у м. Дебальцеве.

Основним стримуючим фактором більш поширеного впровадження технологій електроопалення залишається відсутність державної фінансової підтримки.

На підприємствах сільського господарства на впровадження сучасного енергозберігаючого обладнання витрачено 15,51 млн. грн., що дозволило ввести в дію малогабаритні комбіновані агрегати, провести заміну обладнання на більш економне, виконати реконструкцію котелень, встановити прилади обліку енергоносіїв та зекономити 16,58 тис. т у. п. ПЕР вартістю 47,10 млн. грн.

У бюджетних організаціях та установах області на виконання заходів Програми енергозбереження витрачено 66,71 млн. грн. Впровадження таких заходів, як оснащення приладами обліку ПЕР, заміна ламп на енергозберігаючі, заміна вікон та дверей на пластикові, ремонт систем опалення та ін. дозволило зекономити 14,28 тис. т у. п. ПЕР на суму 19,41 млн. грн.

Всі бюджетні установи області у повному обсязі оснащені приладами обліку енергоресурсів.

В регіоні поступово зростають обсяги використання потенціалу **нетрадиційних джерел енергії**, таких як шахтний газ-метан, енергія вітру, сонця, біомаса, доменний та коксовий газ.

У 1997 році в рамках Комплексної програми будівництва ВЕС в Україні на період до 2010 року було розпочато будівництво Новоазовської вітрової електростанції (ВЕС), фінансування якої здійснювалося за рахунок коштів спеціального фонду Державного бюджету.

Станом на 01.01.2010 введені в експлуатацію 186 вітроагрегатів типу USW 56-100 потужністю 107,5 кВт (19,995 МВт сумарно) та 3 вітроагрегати типу Т 600-48 потужністю 600 кВт (1,8 МВт сумарно).

В теперішній час на Новоазовській ВЕС введені в експлуатацію 189 вітроустановок. Фактична потужність станції складає 21,8 МВт або 43,6 відс. від проектної.

З 2006 по 2009 рік Новоазовською ВЕС було вироблено 38,84 млн. кВт. год. електроенергії. Використання енергії вітру дозволило зекономити 14,20 тис. т у. п. ПЕР або 5,67 млн. грн.

Використання шахтного **газу-метану** на шахтах ДВАТ «Шахтоуправління Донбас», ДП «ДВЕК» за час дії програми дозволило зекономити 94,86 тис. т у. п. ПЕР на суму 63,08 млн. грн.

Крім того, в рамках комплексної програми дегазації, промислового використання метану та скорочення його викидів в атмосферу, яка реалізується за рахунок власних коштів на ОП «Шахта ім. О.Ф. Засядька», було введено в дію першу чергу когенераційної газової електростанції (КГЕС) для виробництва електричної та теплової енергії.

З 2006 року КГЕС вироблено понад 644,0 млн. кВт. год. електроенергії. За обсягами використання шахтного метану і скорочення його викидів в атмосферу (3,8 млн. т на рік) програма є найбільшою в Європі.

Крім того, в теперішній час на різних стадіях реалізації знаходиться ще 5 проектів, які здійснюються за рахунок власних коштів підприємств (ВАТ «Шахта «Комсомолец Донбасу», Шахта «Комунарська», Шахта «Щегловська – Глибока» ДВАТ «Шахтоуправління Донбас», ВАТ «Шахта «Красноармійська-Західна № 1», Шахта «Південнодонбаська № 3» ДП «ДУЕК»).

Протягом дії Програми металургійними підприємствами області здійснювалося використання доменного та коксового газу для власних потреб. Обсяги використання вторинних енергоресурсів еквівалентні 4925,99 млн. куб. м природного газу (5714,09 тис. т у. п.).

В області є позитивний досвід використання **біомаси** для забезпечення якісним тепlopостачанням як житлового фонду, так і об'єктів соціального призначення. Так, на ТОВ «Росія» (Волноваський р-н, с. Златоустівка) успішно експлуатується тепловий генератор, що використовує тюковану солому як паливо.

Використання лушпиння насіння соняшника замість палива на ВАТ «Комбінат Каргіл» дозволило зекономити 27,90 тис. т у. п. ПЕР на суму 10,11 млн. грн.

Зроблені перші кроки щодо використання **сонячної енергії** для забезпечення гарячою водою. Встановлено понад 300 сонячних колекторів для виробництва гарячої води на таких об'єктах, як АТ «Донецькелектрооптторг», АТВТ «Шахтспецбуд»,

поліклініка №7 у м. Донецьк, пологовий будинок у м. Горлівка, дитячий садок «Журавлик» (м. Шахтарськ), пансіонати на Азовському узбережжі тощо.

З метою популяризації енергозбереження, сприяння розвитку міжрегіональних і зовнішньоекономічних зв'язків, підвищення ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів за період дії Програми в області було проведено:

- 8 виставок: «Енергетика. Електротехніка. Автоматика» (5); «Енергозбереження. Теплосвіт» (2); «Енергоефективність» (1);
- 3 Міжнародних науково-практичних конференції «Енергоефективність великого промислового регіону» (в рамках виставки «Енергетика. Електротехніка. Автоматика»);
- 14 засідань Науково-технічної ради з енергозбереження при облдержадміністрації;
- 25 семінарів та «Круглих столів» з питань енергозбереження;
- 7 навчальних та методичних семінарів з енергозбереження, у т.ч. із залученням міжнародних організацій;
- Міжнародний інвестиційний саміт і виставку «Енергоефективність - 2009»;
- щорічно проводиться Тиждень енергозбереження в Донецькій області;
- акцію по розміщенню соціальної реклами з енергозбереження в містах і районах області (2009 рік).

З питань енергозбереження облдержадміністрація активно співпрацює з громадськими та міжнародними фінансовими організаціями.

У 2008 році з метою популяризації використання альтернативних джерел енергії на території Донецької області громадською організацією «Летавиця» виконано інформаційні проекти «Біоенергетика – отримуємо енергію з відходів» (при підтримці Фонду Євразія) та «Альтернативна енергія – енергія майбутнього» (при підтримці Посольства Фінляндії в Україні).

В рамках цих проектів організовано серію радіопередач, ряд публікацій за зазначеною тематикою в місцевих ЗМІ, розроблено та розповсюджено 4 брошури, в яких відображено інформацію про біоенергетику та досвід України щодо використання альтернативних джерел енергії.

У 2009 році при підтримці Посольства Фінляндії в Україні та облдержадміністрації громадською організацією «Летавиця» реалізовано інформаційний проект «Альтернативна енергія: фінський досвід – Україні».

В рамках цього проекту та з метою сприяння співробітництву у сфері енергозбереження, ознайомлення керівників та спеціалістів підприємств Донецької області з фінським досвідом використання альтернативних джерел енергії створено тематичний веб-сайт, видано брошуру «Альтернативна енергія: досвід Фінляндії» та «Каталог підприємств Фінляндії, що працюють у сфері енергоефективності та поновлюваної енергетики».

Також, в рамках Тижня енергозбереження, у жовтні 2009 року було проведено День Фінляндії, у якому взяли участь представники Посольства Фінляндії в Україні та представники фінських компаній, які виробляють енергоефективне обладнання та матеріали.

В рамках проекту «Покращення якості управління та сприяння українській законодавчій системі в сфері енергоефективності», який фінансується Фондом стратегічних програм Уряду Великої Британії через посольство Великої Британії в

Україні в області видано **Збірник нормативно-правових актів з питань енергозбереження**.

Головним управлінням промисловості та розвитку інфраструктури облдержадміністрації спільно з територіальним управлінням Державної інспекції з енергозбереження по Донецькій області у 2009 році проведена акція щодо розміщення соціальної реклами з енергозбереження у містах та районах області.

З метою формування у населення ощадного відношення до енергоресурсів, популяризації енергозбереження, раціонального використання енергоресурсів та відповідно з планом роботи облдержадміністрації в області традиційно щорічно на початку опалювального сезону проводиться **Тиждень енергозбереження**, в рамках якого було проведено **конкурс дитячих малюнків «Діти за чисту енергію»**.

Мета конкурсу - формування енергоефективного світогляду в суспільстві шляхом залучення підростаючого покоління до навчально-практичної діяльності з питань ефективного використання енергетичних ресурсів, пошуку та підтримки обдарованих дітей, створення умов для їх подальшої творчості, сприяння професійному самовизначенню молоді, активізації творчої діяльності вчителів.

В області проводиться широка навчальна програма з енергозбереження для керівників і фахівців промислових підприємств провідних галузей із залученням науковців і викладачів вищих навчальних закладів.

У Донецькому національному технічному університеті та Приазовському державному технічному університеті здійснюється навчання студентів за спеціальністю «Енергетичний менеджмент».

Протягом 11 років в області видається Всеукраїнський технічний журнал «Енергозбереження», в якому поширюються і розповсюджуються новини щодо передових технологій та важливих питань у сфері енергозбереження та енергоефективності.

В регіоні розвивається інфраструктура енергозбереження, діють 4 громадські організації та 11 спеціалізованих організацій.

Спеціалізовані організації здійснюють: підготовку матеріалів для проведення державної експертизи на відповідність нормативним актам з енергозбереження проектної документації об'єктів промислового та цивільного будівництва; розробку, оформлення та проведення експертизи «Енергетичного паспорту підприємства»; енергоаудит та енергетичні обстеження підприємств, організацій, установ з метою виявлення можливостей зменшення витрат ПЕР, розробку відповідних заходів та в цілому програм енергозбереження.

Згідно з медіа-планом інформація з питань енергозбереження постійно висвітлюється у ЗМІ.

Враховуючи практично повне виконання Програми енергозбереження Донецької області на 2006-2010 роки, вважаємо за доцільне зняти з контролю рішення обласної ради від 21.09.2006 № 5/5-39 «Про Програму енергозбереження на 2006-2010 роки».

Начальник головного управління
промисловості та розвитку
інфраструктури облдержадміністрації

О.О. Веровець